

Jenna Simula ps ym.

Lakialoite laiksi vaalilain 88 §:n muuttamisesta

Eduskunnalle

ALOITTEEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Aloitteessa esitetään muutettavaksi vaalilakia siten, että ehdokkaan kotikunta tai hyvinvointialueella asuminen vaalikelpoisuuden ehtona korostuu. Jos vaalien jälkeen todetaan, ettei ehdokkaan tosiasiallinen kotipaikka ole kyseinen kunta tai asuinpaikka kyseinen hyvinvointialue, henkilön saamat äänet mitätöidään myös vaaliliitolta, puolueelta tai yhteislistalta, mikä voi vaikuttaa lopulliseen vaalitulokseen.

PERUSTELUT

Suomessa sekä kuntavaalit että aluevaalit ovat listavaaleja, joissa samaan vaaliliittoon kuuluvien puolueiden ehdokkaiden äänimäärät tulevat vaaliliiton hyväksi, vaaliliittoon kuulumattoman puolueen ehdokkaiden äänimäärät puolueen hyväksi ja yhteislistaan kuuluvien valitsijayhdistysten ehdokkaiden äänimäärät yhteislistan hyväksi. Jos ehdokas ei ole vaalikelpoinen tai menehtyy, ehdokkaan saamat äänet tulevat sen vaaliliiton, puolueen tai yhteislistan hyväksi, johon ehdokas kuuluu.

Laissa hyvinvointialueesta määritellään yleinen vaalikelpoisuus hyvinvointialueen luottamustoimeen (laki hyvinvointialueesta, 76 §). Ensimmäisenä määritelmänä yleisessä vaalikelpoisuudessa on se, että henkilö on kyseisen hyvinvointialueen asukas. Niin ikään kuntalaissa (kuntalaki, 71 §) yleisen vaalikelpoisuuden kunnan luottamustoimissa määrittää henkilön kotikunta. Jokaisella suomalaisella on väestötietorekisteriin merkitty kotikunta, johon hänellä on vaaleissa ehdokkaana ollessaan oltava myös aito side, eikä esimerkiksi pelkkä olemassa oleva postiosoite ole riittävä peruste ehdokkuudelle.

Tällä hetkellä laki mahdollistaa sen, että vaaliliitto, puolue tai yhteislista voivat nimetä sekä kunta- että aluevaaleissa ehdolle tunnettuja henkilöitä, vaikka nämä eivät tosiasiallisesti asuisikaan kyseisessä kunnassa tai alueella. Vaalit Suomessa ovat myös henkilövaaleja, ja varsinkin paikallistasolla tämä korostuu: yksittäisen henkilön keräämät äänet voivat tarkoittaa useitakin lisäpaikkoja kyseiselle listalle ja toisaalta viedä paikkoja toisilta listoilta. Keskusvaalilautakunnissa kotipaikkaa ei kyseenalaisteta, jos ehdokkaan ilmoituksen mukaan hänen kotiosoiteensa on kyseisessä kunnassa tai alueella. Vaalikelpoisuudesta voi vaalien jälkeen valittaa hallinto-oikeuteen, joka tekee lopullisen ratkaisun henkilön vaalikelpoisuudesta. Vaikka todettaisiinkin, ettei ehdokkaalla ole vaalikelpoisuutta tosiasiallisen asuinpaikkansa perusteella, hänen keräämänsä äänet

Lakialoite LA 60/2022 vp

jäävät silti vaaliliiton, puolueen tai yhteislistan hyväksi. Tällä lakiesityksellä pyritään estämään lain väärinkäytön mahdollisuus ja korostaa vaaliliiton, puolueen ja yhteislistan roolia tarkistaa ehdokkaidensa vaalikelpoisuus ennen ehdolle asettamista.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta hyväksyy seuraavan lakiehdotuksen:

Laki

vaalilain 88 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään vaalilain (714/1998) 88 §:ään uusi 3 momentti seuraavasti:

88 §

Ehdokkaiden saamien äänimäärien laskeminen yhteen

Mitä 2 momentissa säädetään, ei sovelleta, jos käy ilmi, että ehdokas ei ole vaalikelpoinen kuntavaaleissa sen vuoksi, että kyseinen kunta ei ole hänen kotikuntansa, tai aluevaaleissa sen vuoksi, että hän ei ole kyseisen hyvinvointialueen asukas. Näissä tapauksissa äänet mitätöidään vaaliliitolta, puolueelta tai yhteislistalta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä 28.10.2022

Jenna Simula ps
Ari Koponen ps
Sheikki Laakso ps
Kaisa Juuso ps
Jussi Wihonen ps
Sebastian Tynkkynen ps
Ritva Elomaa ps
Mika Niikko ps
Jukka Mäkynen ps